

II. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

СУЧАСНИЙ СТАН ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАСКЕТБОЛІСТІВ ЦЕНТРОВОГО АМПЛУА

Олена Мітова, Андрій Забіяка

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Анотація

В даній статті розглядається сучасний стан підготовки та ефективності гравців центрального амплуа. Виявлено, що центрові гравці значно поступають гравцям форвардів та захисників за багатьма показниками, особливо за кількістю набраних очок, що свідчить про недостатню внесок в загальний результат команди.

Annotation

The modern state of preparation and effectiveness of competition activity of basketball players of central line is examined in this article. It is exposed that central players are considerably inferior to the forwards and guards in many indices, and especially on the amount of the points. It testifies their insufficient contribution to the general result of the team.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

За період незалежності України баскетбол у нашій країні набув досить великої популярності. Регулярно проводяться чемпіонати та Кубки України серед клубних команд, збірні команди беруть участь у Чемпіонатах Європи. Попри це виступи наших чоловічих збірних команд у різних вікових категоріях є незадовільними, а рівень майстерності гравців значно нижчий, ніж у однолітків з Європи та США [1, 2, 6].

Побудова нападу у грі в баскетбол передбачає взаємодію гравців різних ігрових амплуа (захисники, нападники, центрові), де в більшості випадків завершальну роль при атаці кошика повинен виконувати центровий гравець як домінуючий у фізичному плані виконавець. Але в сучасному баскетболі спостерігаємо тенденцію до гри у нападі без центрального. У такому випадку, роль високих за зростом та потужних за майстерністю гравців залишається пасивною і не сповна результативною у загальному результаті команди [11].

Багато науковців – зокрема Л.Ю. Поплавський [7], Ю.М. Портнов [8], Хосе Марія Бусета [10], З.М. Хромаєв [11], І.В. Лосєва [5] та інші – розглядали питання удосконалення різних видів підготовки баскетболістів. Вивченню особ-

ливостей підготовки висококваліфікованих баскетболістів залежно від ігрового амплуа присвячено роботи таких учених, як К.М. Веклян (1982), В.М. Корягін (1996), І.А. Горбашев (1984), Т.Я. Ганиніна (1994), А.Я. Гомельський (1988), І.Ю. Воронін (1996) та інші. Інтегральну підготовку баскетболістів 17-19 років при переході в команди Суперліги досліджувала у дисертаційній роботі О.О. Мітова [6]. Але такі праці мають здебільшого узагальнюючий характер і не стосуються баскетболістів 15-17-річного віку й не розкривають значення домінуючої ролі центрального в загальному результаті команди.

Крім того, багато фахівців займаються визначенням ефективності змагальної діяльності баскетболістів залежно від їх амплуа за допомогою інформаційних технологій (М.М. Безмилов (2010), Ж.Л. Козіна (2008), Р.О. Кириченко (2006), Е.Ю. Дорошенко (2005), О.А. Мірза (2004) та інші), але ці дослідження безпосередньо не стосуються гравців центрального амплуа. Тому розв'язання цієї проблеми є актуальним для сучасного баскетболу.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами.

Дослідження виконується згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту

на 2011-2015 рр. Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за темою 2.6 «Теоретико-методичні основи удосконалення тренувального процесу та змагальної діяльності в структурі багаторічної підготовки спортсменів» і є етапом дисертаційної роботи.

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан інтегральної підготовки баскетболістів центрального амплуа у командах різної кваліфікації.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасну підготовку баскетболістів центрального амплуа у командах різної кваліфікації.

2. Виявити ефективність змагальної діяльності баскетболістів центрального амплуа у командах Суперліги.

Для реалізації поставленої мети було використано такі методи дослідження: аналіз і узагальнення літературних джерел; педагогічне спостереження; аналіз статистичних протоколів змагальної діяльності баскетболістів; методи математичної статистики.

Результати дослідження.

Л.Ю. Поплавський [7] відзначає, що одним із завдань у юнацьких командах на етапі спеціалізованої базової підготовки є визначення ігрового амплуа кожного баскетболіста та відповідна індивідуалізація підготовки. У той же час сучасні тренери наполягають на універсалізації підготовки баскетболістів віком 15-17 років без розподілу за ігровим амплуа, тобто акцентують увагу на повноцінному оволодінні всім арсеналом можливих техніко-тактичних дій як у нападі, так і в захисті, незалежно від довжини та маси тіла спортсменів. Тобто майбутні центрові гравці повинні добре володіти дриблінгом та вміти влучно виконувати трьохочкові кидки та інше. Такий підхід може бути правильним лише тоді, коли спортсмен має високий рівень спортив-

но-ігрової майстерності та вміє виконувати всі дії своєї ігрової функції і прагне до універсалізації за рахунок розширення своїх ігрових дій. Але спостереження за змагальною діяльністю свідчать про невелике та обмежене виконання техніко-тактичних дій під коштом високих гравців та несвоєчасне виконання дальніх кидків.

Питання про підготовку спортивного резерву команд високої кваліфікації дотепер є актуальною проблемою. Більшість провідних тренерів з баскетболу та головних тренерів баскетбольних команд виявляють значне незадоволення рівнем підготовленості юних баскетболістів, випускників ДЮСШ, хоча, варто зауважити, потрапляють у команди найбільш обдаровані юнаки, лідери команд свого віку.

Інтегральна підготовленість характеризується спроможністю до об'єднання, координації та реалізації у змагальній діяльності різних сторін підготовленості – технічної, фізичної, тактичної, психологічної, є однією з найважливіших сторін підготовленості спортсмена до відповідальних змагань. Кожна зі сторін підготовленості спортсмена певною мірою є наслідком застосування вузько спрямованих тренувальних методів та засобів. Це призводить до того, що окремі якості та можливості, які проявляються у локальних вправах, часто не можуть реалізуватися повною мірою у змагальних вправах. Тому однією з важливих проблем спортивного тренування є оптимальне сполучення у тренувальному процесі аналітичного та синтезуючого підходів. Перший з них передбачає цілеспрямовану роботу з удосконалення окремих якостей чи сторін підготовленості, а другий – забезпечення злагодженості комплексних проявів усіх сторін підготовленості у змагальній діяльності [9].

У навчальних програмах для

ДЮСШ та СДЮСШОР (1999, 2005, 2009) на першому та другому році навчання у групах спортивного вдосконалення на інтегральну підготовку відведено 265 та 291 години відповідно. При цьому, ідеться про загальну підготовку гравців без особливого розподілу за змістом та навантаженням за різними ігровими амплуа. Такий підхід не відповідає вимогам сучасного баскетболу, оскільки навчити різноманітним діям у нападі та захисті значно складніше у командних вправах, ніж в індивідуальних та групових. Зважаючи на прагнення спортсменів досягти успіху на змаганнях, у кожній віковій групі досить часто відбувається форсування процесу підготовки юнацьких команд, що спричиняє значне зниження ефективності технічної підготовки та якості виконання індивідуальних ігрових дій гравців у своїй ігровій функції.

Досвід провідних баскетбольних країн, таких як Сербія, Литва, США, свідчить, що підходити до процесу підготовки гравців окремих ігрових функцій необхідно диференційовано. У таких країнах передбачено систематичне проведення спеціально-організованих зборів, у яких беруть участь провідні тренери, які окремо готують захисників, нападників або центрових. Такий підхід дозволяє збагатити арсенал техніко-тактичних елементів та більш концентровано ознайомити з особливостями кожної ігрової функції під час гри, не витрачаючи час на загальногрупові вправи. Також багато уваги приділяють психологічним станам та рівню психологічної підготовленості спортсменів. Після таких навчально-тренувальних зборів гравці повертаються у свої команди та виконують свої обов'язки у командних тренуваннях.

Гравці центрального амплуа – це юнаки високого зросту (2,00-2,25 м) з особливими фізіологічними та психологічними якостями

ми, що потребують додаткової уваги, пошуку нових методик підготовки для оптимізації реалізації їх антропометричних даних для загальної успішності команди.

Аналіз статистичних протоколів виступів команд Суперліги України (сезон 2009-2010) свідчить про те, що баскетболісти центрального амплуа програють не тільки тому, що мають низьку ефективність кидків, а через те, що вони значно поступаються за іншими показниками у нападі й захисті та значно переважають у кількості отриманих фолів. Особливо низькою є результативність, що в середньому не перевищує 10 очок при середньому ігровому часі на майданчику 34,5 хв. Такий показник складає у середньому лише 7,8% від загального результату команди. Найрезультативнішими гравцями в Україні є захисники та нападники. У той же час, результати дослідження рейтингу найбільш ефективних гравців НБА свідчать, що з 10 кращих баскетболістів, 7 – гравці центрального амплуа.

Дослідження М.М. Безмилова [1, 2] свідчать, що з 2000 по 2010 роки кількість іноземних баскетболістів збільшилася з 6,3 % до 41,7 %. Особливо це стосується гравців центрального амплуа. Так, аналіз складу тринадцяти команд української Суперліги свідчить, що з 32 центрових гравців, лише 5 українців, що складає 15,6 %, а інші – легіонери. При цьому, у другому складі команд є достатня кількість молодих баскетболістів центрального амплуа (15-17 років), але рівень їх інтегральної підготовленості не відповідає вимогам сучасного баскетболу.

Висновки

Аналіз доступної літератури з обраного напрямку свідчить, що

питання інтегральної підготовки баскетболістів центрального амплуа на етапі спеціалізованої базової підготовки розкрито недостатньо та потребує пошуку та впровадження нових підходів.

Дослідження статистичних показників змагальної діяльності баскетболістів показало, що центрові гравці значно поступаються баскетболістам з амплуа нападника та захисника за багатьма показниками, а особливо за кількістю набраних очок, що свідчить про їх недостатній внесок у загальний результат команди.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безмылов Н. Факторная структура технико-тактических действий баскетболистов высокой квалификации различного игрового амплуа / Н. Безмылов, О. Шинкарук // Спортивный вестник Придніпров'я. – 2010. – №1. – С. 45-49.
2. Безмылов Н. Критерии отбора квалифицированных баскетболистов в команду: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. наук. з фіз.вих. і спорту: спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт» / Н.Н. Безмылов. – Київ, 2010. – 20 с.
3. Вальтин А.И. Проблемы современного баскетбола / А.И. Вальтин. – К., 2003. – 150 с.
4. Корягин В.М. Подготовка высококвалифицированных баскетболистов: учебник для вузов физической культуры / В.М. Корягин. – М., 1997. – 205с.
5. Лосева И.В. Методика специальной подготовки к соревновательной деятельности баскетболистов 17-21 года при переходе в команды высшей лиги: автореф. дис. на соискание научной степени канд. пед. наук.: 13.00.04 / И.В. Лосева. – Волгоград, 1997. – 20 с.
6. Мітова О.О. Інтегральна підготовка баскетболістів 17-19 років при переході в команди суперліги: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук. з фіз.вих. і спорту: спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт» / О.О.Мітова. – Харків, 2004. – 20 с.
7. Поплавський Л.Ю. Баскетбол: підручник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Л.Ю. Поплавський. – К.: Олімпійська література, 2004. – 446 с.
8. Портнов Ю.М. Баскетбол: учебник для институтов физической культуры / Ю.М. Портнов. – М.: Физкультура и спорт, 1997. – 477 с.
9. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения / В.Н. Платонов. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 806 с.
10. Хосе Мариа Бусета. Баскетбол для молодых игроков. Руководство для тренеров / Хосе Мариа Бусета, Маурицио Мандони, Александр Авакумович, Ласло Килик. – К.: ФБУ. – 2000. – 358 с.
11. Хромаев З.М. Подготовка баскетболистов высокой квалификации в микроциклах соревновательного периода: дис... канд. пед. наук.: 13.00.04 / З.М. Хромаев. – К., 1997. – 189 с.

